

Biblioteka
Svet oko nas

Naslov originala
Edward van de Vendel & Ionica Smeets
Rekenen voor je leven

Text copyright © 2021 by Edward van de Vendel & Ionica Smeets
Illustration copyright © 2021 by Floor de Goede
Originally published by Uitgeverij Nieuwezijds, Amsterdam, the Netherlands
under the title *Rekenen voor je leven*
Serbian translation rights arranged through Livia Stoia Literary Agency
© 2022, za srpski jezik Odiseja

Objavlivanje ove knjige podržala je
Holandska fondacija za književnost.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Edvard van de Vendel
i Jonika Smets

Brojevi koji život znače

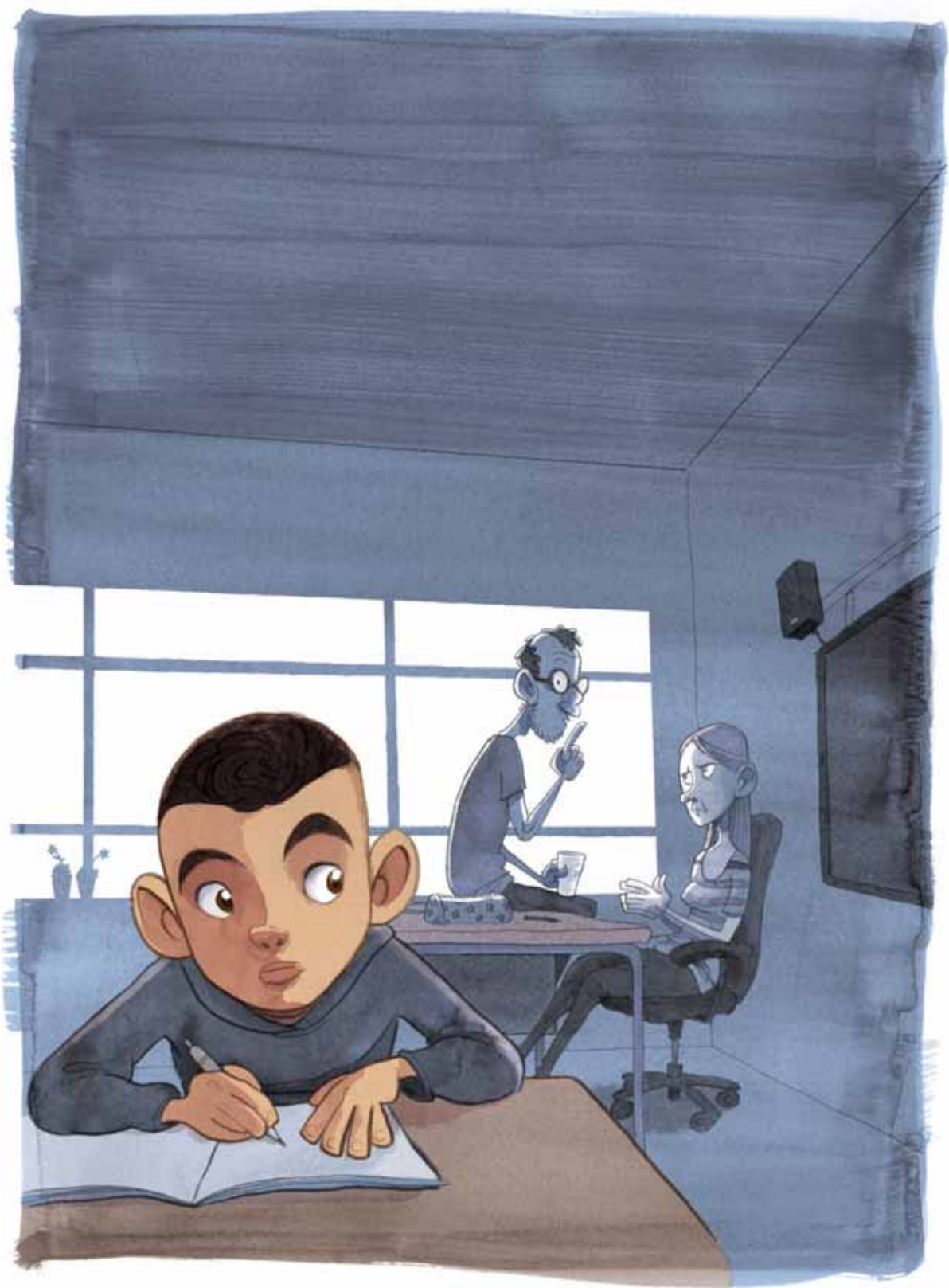
Prevela s holandskog
Nevena Kukuljac

Ilustrovao
Flor de Hude

Odiseja
Beograd, 2022.

SADRŽAJ

Vatra / 9
Dogovoreno / 12
Sve u peršun: Manovo pitanje / 16
Kada kao sklonište: Romanino pitanje / 27
Poslastica za sedam osoba: Didino pitanje / 40
Sa tatom na video-pozivu: pitanje jednog od dva Petrika / 49
Mali egoisti: pitanje drugog Petrika / 57
Na prestolu: Rozino pitanje / 69
Tako mirno: Svenovo pitanje / 84
Pesmica za Sinterklasa: Lunino pitanje / 97
Zeleno cveće: Pecino pitanje / 107
Tako neka budućnost: Sajino pitanje / 117
Drama sa trepavicama: Kjarino pitanje / 129
Zid: Jensovo pitanje / 141
Dupli pas: Kuzeljevo pitanje / 149
Ako uperiš prstom u mene: Mirelvino pitanje / 163
Životinje su bolji ljudi: Tesino pitanje / 175
Jesi siguuuuuran?: Bobino pitanje / 187
Kako?!: Fabiovo pitanje / 196
Sladoled sa keksom: Ahmedovo pitanje / 206
Sladoled od limuna: Nelino pitanje / 216
Poslednja stranica: Timovo pitanje / 231
Školski izlet: Mikovo pitanje / 241
Poslednje pitanje: Romanovo pitanje / 253
Kraj školske godine / 264
Žurka / 271
Matematika / 274
Život / 277
O autorima / 278

VATRA

Znaš kako nastaje vatra, zar ne?

Prvo ti treba nešto što može da gori. Strugotina ili piljevina. Slama ili suvi papir.

Moglo bi se reći da su deca sedmog razreda¹ Osnovne škole „Razbojnik Hupsika”² bila ta strugotina, ta slama.

Ne u pravom smislu reči, naravno. Nije bilo pravog plamena, a nisu bili ni neznalice pa da im je glava bila puna prazne slame. Među sedmacima Hupsike jednoga dana je ipak buknila vatra koja je, zapravo, tinjala već nekoliko nedelja.

Ovako je to bilo: imali su dobru učiteljicu i dobrog učitelja koji su voleli čitanje, kvizove, fizičko, šašave rođendanske pesmice.³ Ali nisu voleli matematiku.

Da, da, učitelj i učiteljica nisu podnosili računanje.

U stvari, to nije sasvim tačno. Nisu podnosili udžbenike iz matematike. Bili su dosadni i strašno stari. U njima su bili nepregledni redovi, a brojevi su ličili na mrave koji mile.

Deca sedmog razreda Hupsike takođe su to mislila, ali nisu znala da su svakodnevni časovi matematike bili podjednako dosadni učiteljici i učitelju. To se nekako ne očekuje od prosvetnih radnika, zar ne? Zar oni nemaju te udžbenike uvek pri ruci, u unutrašnjem džepu? A uveče kod kuće, sa svojim ukućanima, takođe pričaju u jednačinama, jelda?

Tako su mislila deca sedmog razreda sve dok Mano (koji se, u stvari, zvao Muhammed, ali je voleo da ga zovu Mano) jednom nije morao da ostane na dopunskom času, pa je čuo učitelja i učiteljicu – koji su na trenutak bili zaboravili da je tu – kako kažu jedno drugom: „Zašto ne bismo ove udžbenike iz matematike bacili u ve-ce šolju, stranicu po stranicu? Koliko su samo staromodni, uf”. A potom su rekli „pssst”, jer su se odjednom setili da je Mano za svojom klupom radio dopunske zadatke.

¹ U Holandiji je sedmi razred osnovne škole jednak petom razredu osnovne škole u Srbiji. (*Prim. prev.*)

² *Rover Hoepsika – Razbojnik Hupsika* je holandska knjiga za mlade, autora Paula Bihela. Hupsika je postao razbojnik nakon što mu je majka preminula. Nije bio običan razbojnik, presretao je isključivo bogataše. (*Prim. prev.*)

³ U Holandiji u osnovnim školama nastavu ne drže nastavnici, već učitelji, i to obično dva učitelja koji naizmenično drže nastavu istom razredu, često iz istih predmeta, kao što je ovde slučaj sa matematikom. (*Prim. prev.*)

Mano je to sutradan pre škole ispričao Kuzelju, Miku i Kjari-pričalici i kada je prvi čas trebalo da počne, Kjara-pričalica je rekla učiteljici Tini: „Učiteljice, mogu li nešto da vas pitam?”

„Izvoli?”

„Da li možemo danas da preskočimo čas matematike?”

„Molim?”, odgovorila je učiteljica. „Ne.”

„Mi nešto znamo”, rekla je Kjara.

„Kako to misliš?”, upitala je učiteljica.

„Vi i učitelj Artur hoćete da bacite udžbenike iz matematike u klonju.”

„Kjaro!”, uzviknula je učiteljica Tina.

„U ve-ce onda”, rekla je Kjara.

„Imaćemo matematiku kao što je inače imamo”, rekla je učiteljica strogo i viknula svima da otvore stranicu 56.

Ali, onda se desilo sledeće: Peca je ustao.

Najednom je nastala tišina. Peca nikada nije ustajao. Peca je uvek dobijao visoke ocene, ali skoro nikada nije pričao.

„Učiteljice”, rekao je Peca, „još od početka školske godine se pitam kakve veze naš udžbenik iz matematike ima sa nama.”

„Pa...”, rekla je učiteljica. Bila je pod utiskom tišine i Pece što se moglo videti u njenom pogledu – zatreptala je očima. „Kako to misliš...?”, upitala je.

„Kakve veze ovi zadaci imaju sa našim životom?”, upitao je Peca na sebi svojstven, smiren način, skoro šapatom. „Ozbiljan sam, učiteljice. Ono što ovde učimo treba da je bitno, zar ne? Treba da nam koristi i sada i kasnije u životu, jelda?”

„Tako je!”, rekla je Kjara-pričalica, kao i Mano, i Kuzelj, i Ahmed, i Saja i Roza i svi zajedno klimali su glavom: „Jelda, učiteljice, jelda?”

I tako je nastala vatra. Deca su bila suvi papir, strugotina, a učitelj i učiteljica su bili šibice. Rečenica koju je Mano slučajno čuo bila je varnica, a sada se učionicom širio plamen: učionica je gorela od pitanja o časovima matematike.

Učiteljica Tina više nije mogla da ugasi tu vatru. Osećala je kako sa lica svih učenika izbija užareni plamen (a pritom je volela svoj razred, i te kako ga je volela), tako da je rekla: „U redu, u redu, razumem vas i istina je da su naši udžbenici malčice staromodni. Porazgovaraću o ovome danas posle podne sa učiteljem Arturom.

Razred je čekao.

„Pa...”, rekla je. „Sutra ćete dobiti odgovor, dogovoreno?”

Razred je gledao u Pecu koji je najpre iskrivio glavu ulevo, pa onda udesno, kao da mu je mozak premeravao učiteljičin odgovor – pretežak, prelak, taman – a onda je klimnuo glavom.

Peca je seo.

Čas je počeo.

A vatra – vatra je upaljena.

DOGOVORENO

„Dakle”, rekao je učitelj Artur sledećeg dana, „juče ste baš uzrujali učiteljicu Tinu.”

„Ma, ne!”, uzviknula je Kjara.

„Pih!”, uzviknuo je Mano.

„Učiteljica je sama rekla...”, uzviknula je Kjara ponovo.

„Polako”, rekao je učitelj, „hteo sam samo da kažem da ste nam dali materijal za razmišljanje.”

„Bravo! Dobro je razmišljati!”, rekla je Mirelva koja je prethodnog dana bila bolesna, ali je tog jutra sve čula od Kjare sa kojom se u poslednje vreme družila. I Mirelva je bila pričalica i čovek bi pomislio da to ne ide jedno sa drugim, prijateljstvo sa morem reči, ali nekako je funkcionisalo, možda zato što bi se s vremena na vreme obe toliko umorile od tolike govorancije, da bi samo počele da se kikoću.

„Da, naravno da je dobro razmišljati”, rekao je učitelj, „ali ne možemo sve tek tako da promenimo. U pitanju je matematika, a matematika je jedan od najvažnijih predmeta u osnovnoj školi.”

„Baš zato!”, uzviknula je Kjara. „Zato i ne sme da bude dosadno. Učitelju, stvarno mora da se menja, učiteljica nam je to, u stvari, obećala, rekla je da...”

Uh, učitelj je prekrstio ruke. Često je to radio kad bi primetio da neko priča preko reda.

Kjara je prestala da brblja. Umesto toga, pogledala je u Pecu. „Peco”, uzviknula je, „kaži i ti nešto, kao juče!”

Sva deca su se okrenula ka Peci, ali on je prevukao dugi uvojak kose preko očiju i lagano odmahnuo glavom.

„Nećeš? Da li to znači da nećeš? Ali, zašto?”, upitala je Mirelva Pecu. Htela je da pomogne svojoj drugarici.

Peca je podigao ruku i pokazao u pravcu učitelja.

„Znači, ne verujem”, rekla je Mirelva.

„Hvala, Peco”, rekao je učitelj. „Kao što rekoh, matematika je jedan od najvažnijih predmeta i baš iz tog razloga smo učiteljica Tina i ja odlučili... Hoću reći: vi ste slučajno čuli nešto što smo učiteljica i ja jedno drugom rekli i to je, naravno, bilo malo preuveličano, jer je stvarno važno znati računati i množiti i biti dobar u deljenju i sabiranju i ...”

„JUPI”, uzviknuo je Mano i poskočio od nestrpljenja metar uvis – delovalo je kao da su i sto i stolica i sve ostalo poskočili zajedno sa njim.

„Pa”, rekao je učitelj Artur, „da skratim priču: učiteljica Tina i ja smo odlučili da vas poslušamo.”

„Jeeeee, učo!”, vrisnuo je Mano. Mik, Dida, Kjara i Mirelva počeli su da mašu i rukama i nogama, Roza, Romana i Roman, jedan i drugi Petrik prošaputali su *jes*, a ostatak dece je pogledao najpre u učitelja, a potom u Pecu.

Peca skloni uvojak kose sa lica i ustade.

O-o.

Peca je ustao. Možda je ipak hteo nešto da kaže. Baš kao i juče.

Odmah je zavladao tišina, a deca koja su maločas viknula “Jeee!” spustiše stisnute pesnice i raširiše prste.

„Izvoli, Peco”, rekao je učitelj.

„I kakav je, onda, plan?”, prošaputao je Peca.

„Pazite ovako”, rekao je učitelj. „Plan je sledeći: izbacićemo polovinu udžbenika iz matematike, a drugu ćete napraviti vi. Svako od vas će postaviti teško pitanje iz matematike. Pitanje koje *ima* veze sa životom. Pitanje koje vam budi radoznalost. U obzir dolaze i velika i mala pitanja, bitno je da su vama važna. Svake nedelje će neko od vas postaviti jedno takvo pitanje. Petkom posle podne. Svi ćete doći na red.”

„Jupi! Jupi!”, uskliknuo je Mano.

„Učiteljica i ja ćemo od toga napraviti jedan ili dva časa. Te časove ćemo održati naredne nedelje, umesto običnog časa matematike. Vas je dvadeset dvoje, tako da ćemo ovim ispuniti dvadeset dve nedelje. Na kraju ćemo prodiskutovati da li ste stvarno imali koristi od toga, da li je bilo korisno za vaš život. I ako bude tako...”

„Napravićemo matič žurku!”, uzviknula je Kjara.

Učitelj se nasmeja. „Možda, Kjaro, možda... Ali, postoji jedan uslov. Učiteljica i ja nećemo suditi o tome šta je važno. Mi nećemo komentarisati važnost vaših pitanja, štaviše: niko ih neće komentarisati. Vi ćete sami odrediti šta je za vas važno, svako za sebe. I pitanje ćete smisliti kod kuće, ne u školskom dvorištu. Nema dogovaranja jer će onda pitanja biti slična. Dakle...”

„Dakle, šta?” rekla je Mirelva.

„Dakle, šta kažete?”

Pa...

I šta su rekli?

Šta je bio odgovor sedmaka Osnovne škole „Razbojnik Hupsika” na ovo čudno, unikatno, neobično pitanje koje je moglo da promeni školsku godinu?

Razred je bio zadivljen. Je l' trebalo svi istovremeno da odgovore „da”, jedno preko drugog?

A ne, čekaj, nije bilo potrebe.

Peca je i dalje stajao pored klupe.

Peca je trebalo da kaže, da, baš Peca – sva deca su gledala ka njemu. Ali, Peca je delovao prazno. Stajao je nepomično.

Zato je Mano bukvalno skočio sa stolice.

Otišao je do Pece, stao pored njega i drugarski i veoma pažljivo položio ruku na Pecina leđa. Peca se na tren osvrnuo.

Mano ga je lagano gurnuo napred, i Peca je krenuo. Ka učitelju. I u učionici u kojoj su svi ostali bez daha, Peca se odjednom našao naspram učitelja Artura, pogledao je uvis, pa još malo dalje uvis i ispružio ruku. Učitelj se rukovao sa Pecom. Nasmejao se i rekao: „Dogovoreno”. A onda je i Peca uzvratio sa: „Dogovoreno”.

Brojevi koji život znače

Ugovor sklapaju:

učiteljica Tina i učitelj Artur sa sedmim razredom osnovne škole „Razbojnik Hupsika“.

Polovina udžbenika iz matematike = čao.

U zamenu za to = 22 važna pitanja koja imaju veze sa životom.

Svako ima pravo na 1 pitanje.

Svake nedeđe 1 pitanje.

Posle vikenda: odgovor sa rešenjem = znači, nova vrsta nastave iz matematike.

Ne smemo da se žalimo na pitanja (bez komentara, svakome je nešto drugo važno).

O pitanjima ne smemo da se dogovaramo (u suprotnom ćemo ukrasti ideje jedni drugima).

Na kraju školske godine ćemo razmotriti da li smo dovoljno naučili, u suprotnom ćemo organizovati dopunske časove.

I matiš žurka!

O ovome će biti odlučeno ozbiljno i zvanično u ponedeljak 2. oktobra.

sven	Mano	Peca	Rozza	Roman	Jens	KJARA
Fabio	Saja	Didi	Petrík 1	Mik	Nela	Ahmed
Bobi	Tim	Luna	Romana	Mirelva	KUZELJ	Petrík 2

SVE U PERŠUN MANOVO PITANJE

Učitelj Artur je lepo uramio ugovor koji je sada visio na zidu između interaktivne školske table i lavaboa. Ponekad se činilo kao da ugovor šapuće. Kao da je iz slova izlazio tanani glasić koji je govorio: „Ovo će biti nešto posebno, vi ste posebni, učionica je posebna”.

Nakon vikenda, atmosfera u razredu bila je ustreptala. Bilo je čudno što su deca, s jedne strane, postala hrabrija (naročito na času matematike su bili vredniji nego inače) a opet su, sa druge strane, imala mnogo veću tremu.

Koje li će biti prvo pitanje?

I kako će onda izgledati prvi čas iz životne matematike?

Učitelj je u sredu napravio raspored kako bi svi znali kada će njihovo pitanje doći na red.

Naravno, svi su smatrali da Peca treba da bude prvi.

„Da li se slažeš, Peco?”, pitao je učitelj.

Peca se zacrveneo kao bulka. Prvo je razmislio, a potom klimnuo glavom.

Ali kada su ga sledećeg dana u školskom dvorištu druga deca pitala da li je već nešto spremio – ne, ne, ne moraš da kažeš šta, ali mora da je nešto dobro, nema šanse da nije, napeto, jelda, Peco, jelda, jelda – on je bez reči ušao u školu. Za vreme odmora, dakle. U učionicu.

A nakon odmora je njegovo ime najednom bilo precrtano sa rasporeda.

„Učitelju!”, uzviknula je Kjara. „Neko je žvrljao po ovome!”

„Polako, Kjaro”, rekao je učitelj. „Pecino pitanje zahteva malo više vremena. Poćemo od broja dva.”

Broj dva – to je bila Romana. Ali, Romana se sva zaprepastila. „Učitelju”, rekla je, „to je već sutra, a ja danas po podne imam čas iz džez baleta. Neću moći ništa da smislim!”

„Učiteljuuu!”, uzviknula je Mirelva. „Ovako će se ceo raspored poremetiti! Moraćete ponovo da napišete sve datume i imena!”

„Ah”, rekao je učitelj. „Čekajte da malo razmislim...”

Utom je Mano poskočio sa stolice, potrčao napred, položio ruke na Pecina ramena i nešto mu šapnuo. Peca se najpre malo povukao unazad, ali je zatim počeo oprezno

da klima glavom. Šašavi Mano, veseli Mano, Mano koji se sa svima družio... Toliko je bio vešt u tome da se Peca nagnuo ka *njegovom* uvetu i nešto mu odgovorio, šapatom, držeći ruke oko usta.

„Strava, čoveče!”, rekao je Mano, a čak se i Peca nasmejao.

Mano je ustao, okrenuo se ka učitelju i rekao: „Rešeno! Trebalo je da budem deseti po redu, ali Peca i ja ćemo da zamenimo mesta. Znači, on će biti ja, a ja ću biti on, tako da sam ja sutra na redu, a on tek za devet nedelja, mada, ja mogu i sada da postavim svoje pitanje, ako smem?”

Učitelj se takođe smejaio. „Svaka čast, Mano”, rekao je, „ali, ja bih da ipak tek sutra čujem tvoje pitanje. Hajde da najpre radimo malo geografiju”.

Ah, ta geografija. Pa, onda pravopis. Pa debatni klub, pa još i fizičko. Mano je morao da drži svoje pitanje u sebi sve to vreme, ali je konačno mogao da ga postavi u petak po podne. Odjurio je sa kraja učionice do učiteljičinog stola. „Učiteljice, vi već znate da ja ne mogu da podnesem poraz, zar ne? Sav se naoružam bodljama iznutra i poželim da sve oteram u peršun. Tako da je moje pitanje: kako da pobedim u svim igrama? Ali ne varanjem već računanjem. Pa, hajde da čujemo, ovo je moje važno pitanje i siguran sam da ću odgovor pamtiti celog života. Kako da od sada uvek pobeđujem? Ju-hu!”

KAKO DA POBEDIM U SVIM IGRAMA?

Danas ćemo započeti prvi čas
životne matematike!

Posle ovoga ću uvek
i svuda pobeđivati
u svemu!

Pa...

Nazalost, ne postoji
matematički trik koji bi
ti pomogao da pobeđiš
u svim igrama.

ŠTA?

Već je krenulo
naopako!

U Monopolu, na primer,
možeš da izračunaš da
Vreburh u Utrehtu
donosi najviše novca...

Okej!

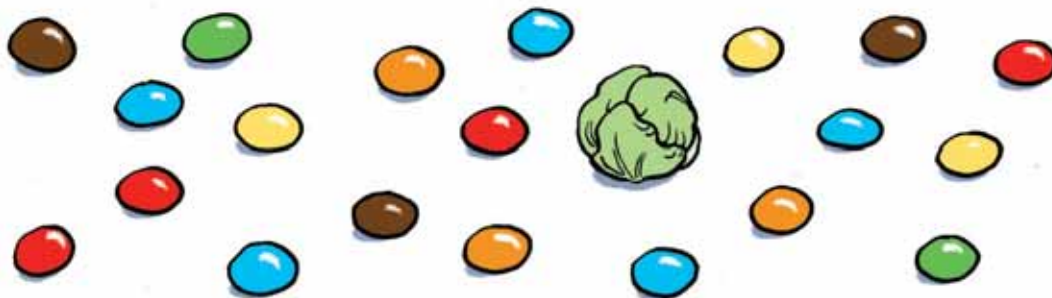
Okej!

Ali, time nećeš nužno
pobeđiti. Možeš mudro
da igraš, ali ako tvoja
sestra sve vreme dobija
novac od banke i staje
na dobra polja...

...onda će ona
pobeđiti.

Ovde imamo 20 **m&m's** bombonica i jedan prokelj. Ti i ja ćemo naizmenično da ih uzimamo i jedemo.

PRAVILA IGRE:

Svaki put možeš da odabereš jednu dve ili tri od ponuđenih stvari. Gubitnik je onaj koji poslednji nešto uzme.

20 M&M bombonica minus 3 je 17, plus taj prokelj.

18 stvari!

Bravo, Mano. Ti si na redu.

Možeš, dakle, da uzmeš i pojedeš jednu, dve ili tri stvari.

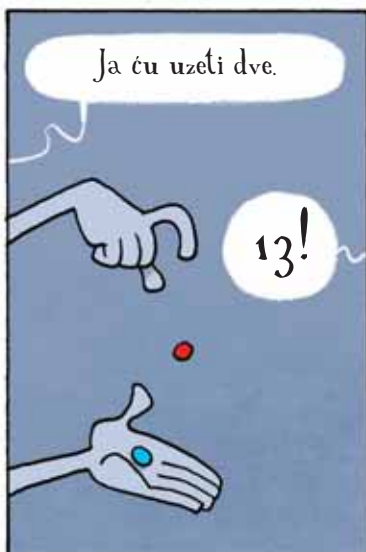
Uzeću tri!

Daj vama tu čokoladu!

Pratite li koliko je stvari još ostalo?

15!

Ja ću uzeti dve.

13!

Ja ću ponovo uzeti tri!

Ju-hu! Još 10, učitelju!

Ja neću da žurim...

Uzeću 1.

1!

3!

2!

1!

Pa... ako uzmem 3, onda ćete vi naravno, uzeti preostalu bombonicu, a ja ću dobiti prokelj.

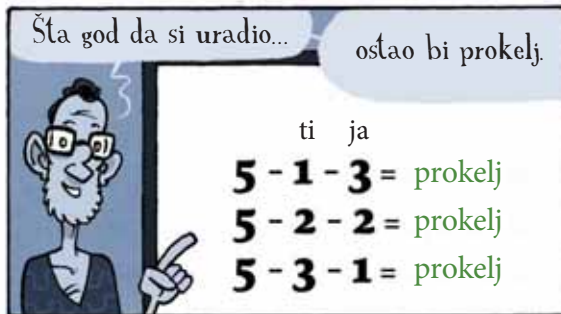
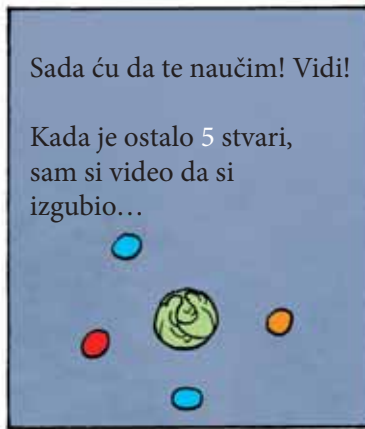
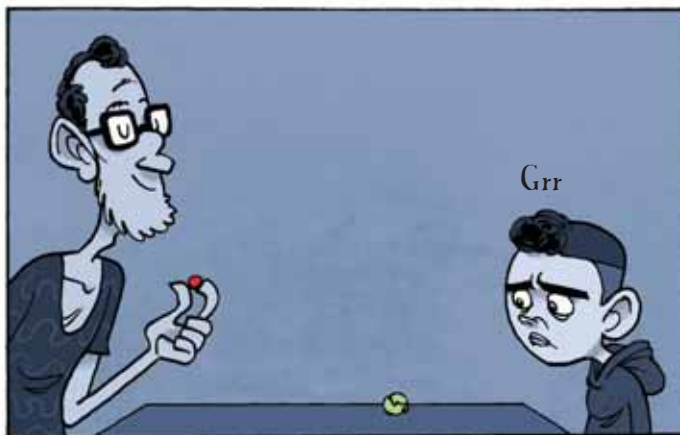
Ali, ako uzmem 2, onda ćete vi uzeti 2 i ostaće samo prokelj.

A, ako uzmem 1, vi ćete uzeti 3 i opet sam ja taj koji gubi.

1!

Nije fer!

Vidiš šta se dešava?

Šta god da uzmeš... ja ću se postarati da nakon mene ostane **1** stvar...

prokelj.

I to radim tako što gledam da ti i ja uzmemo ukupno **4**.

$$\begin{array}{l} \text{ti} \quad \text{ja} \\ 5 \overset{-4}{\textcircled{-1-3}} = \text{prokelj} \\ 5 \overset{-4}{\textcircled{-2-2}} = \text{prokelj} \\ 5 \overset{-4}{\textcircled{-3-1}} = \text{prokelj} \end{array}$$

Isti taj trik sam izveo jedan korak ranije.

Tada ih je bilo **9**, a hteo sam da na kraju svedemo na **5**.

I tu su u pitanju bile porcije od ukupno **4**.

$$\overset{-4}{\textcircled{-4}} \quad \overset{-4}{\textcircled{-4}} \quad \overset{-4}{\textcircled{-4}} \quad \overset{-4}{\textcircled{-4}} \quad \overset{-4}{\textcircled{-4}} \\ 21 \rightarrow 17 \rightarrow 13 \rightarrow 9 \rightarrow 5 \rightarrow 1$$

...mogao si da se postaraš da idemo sa 21

na 17
pa na 13
pa na 9
pa na 5
pa na 1

I u tom slučaju bih ja morao da uzmem prokelj.

KASNIJE

U ZBORNICI

„Prvi čas matematike je, srećom, dobro prošao. Čuo sam da jedan engleski matematičar u ovoj igri koristi 20 čokoladica i jednu ljutu papričicu. Učenici onda igraju protiv njega iznova i iznova, sve dok sami ne shvate u čemu je trik i dok ga ne pobeđe. I desi se da moraju da pojedu po 10 ljutih papričica. Zamisli kako bi Mano izgledao posle toga!”

